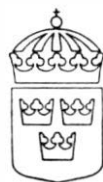

Motion till riksdagen

1988/89: Ub261

av Lars Werner m. fl. (vpk)
Vuxenutbildningen och folkhögskolan

Mot.
1988/89
Ub261 – 265

Vpk anser att det finns ett värde i kunskapen och bildningen i sig. Att kunna känna till saker och förhållanden ger kraft till förändring.

Önskan om att få tillämpa kunskap till förändring av samhället i mera demokratisk riktning var en av hörnpelarna när arbetarrörelsen formulerade sina tidiga bildningsideal.

Tankarna bär än idag och i ett framtidsperspektiv är det lätt att inse vikten av att bildningsideal lyfts fram och tillåts bli en drivkraft för att göra rejäla satsningar inom hela den del av utbildningssektorn som framför allt riktar sig mot vuxna studerande.

Tyvär måste det konstateras att både sjuttioalets vuxenutbildningsform och åttiotalets förnyelsefonder inte ledde till de stora, omdanande och upplysande reformer som det var tänkt. Det har t. ex. visat sig att vuxenutbildningen inte i första hand nått de grupper som prioriterats utan grupper med relativt god utbildning. Därmed inte sagt att dessa senare grupper inte skulle ha behov av den utbildning de erhållit via vuxenutbildningen. Slutsatsen som måste dras är att det nu politiskt sett är ännu viktigare att det söks lösningar som syftar till att nå nya grupper med vuxenutbildning och framför allt de som har en låg utbildning. Det är dessutom så att de utvecklingstendenser som kan ses i framtiden på t. ex. mediaområdet, arbetslivet och utbildningssektorn i sig ställer krav om samhället skall demokratiseras.

Vi menar att det bör vara en demokratisk rättighet att ha kunskap om mediaexplosionen inom bild och ljud. Annars överläts t. ex. mediateknik och dess tillämpning till allt färre händer och debatten kommer att föras av ett fåtal "initierade". Övriga får stå vid sidan av och har inte ens verktyg till att välja bort det som bör väljas bort.

Inom arbetslivet handlar det bland annat om att skaffa sig kunskap som kan användas till att motverka arbetets delning. Det handlar om att få språk till idéer och tankar om handling till ökad frihet och jämlikhet mellan kvinnor och män inom arbetslivet. På skolans område handlar det om att ge föräldrar möjlighet att följa sina barns skolarbete och kunna aktivt delta i demokratisering och utveckling av skolan.

Ges inte föräldrar reella möjligheter via vuxenutbildning att delta i utvecklingen av ungdomsskolan så stannar de politiska besluten vid ett betänkande i riksdagen och inget mer. Till det vi nu anfört om vikten av en omfattande vuxenutbildning kan läggas den betydelse denna del av utbild-

ningssektorn måste spela för att säkerställa en framtida socialt breddad rekrytering till högre studier.

I fråga om den sociala snedrekryteringen till studier har det belagts att skuldsättningen spelar en viktig roll för den studerande. Vpk föreslår därför i annan motion att den så kallade vuxenutbildningsavgiften höjs så att ytterligare drygt 8000 studerande kan erhålla vuxenstudiestöd.

Det räcker dock inte med denna åtgärd för att studerande ska slippa studieskulder under högskolenivå. Vpk menar att förnyelsefonderna skulle kunna byggas ut och delvis struktureras om för att möta angelägna behov inom vuxenutbildningens område. En utbyggnad av fonderna skulle kunna garantera skuldfri utbildning under högskolenivå och vara en väg att utnyttja den kunskap och kompetens som finns i gymnasieskolan. En del av dessa resurser frigörs under kommande år beroende på sjunkande elevtal.

Att använda en del av företagets vinster för utbildnings-, forsknings-, och utvecklingsverksamheter anser vi vara en riktig tanke.

Ett problem med förnyelsefonderna är att det i huvudsak är anställda i vinstrika företag som kunnat tillgodogöra sig fonderna, medan anställda i lågvinstföretag inte i samma grad har kunnat tillgodogöra sig fondernas möjligheter.

Utveckla och bygg ut förnyelsefonderna

Förnyelsefondernas fondering har skett på 1985 års vinster i företagen. Det har varit en engångsavsättning. 10% av vinsten har satts in på förnyelsekontot i riksbanken när vinsten i företaget uppgått till 500 000 kronor. Uttagen till utbildning, forskning och utveckling har bara fått göras om en huvudpart av de fackliga organisationerna godkänt detta. Vpk föreslår en utbyggnad av förnyelsefonderna. Av 1988 och 1989 års vinst bör en ny avsättning till förnyelsefonder ske. Till skillnad från den nuvarande avsättningen bör den sättas in i en gemensam fond som inte är företagsanknuten. Fondens medel skall användas i första hand till dem som med nuvarande förnyelsefondssystem hamnat utanför; de i lågvinstföretag och offentlig sektor.

Fondens styrelse skall vara sammansatt av en majoritet för de fackliga organisationerna. Fondstyrelsens uppgift skall vara att styra medel till olika verksamheter för utbildning, forskning och utveckling. Fondens viktigaste uppgift är att styra medel till en bred teknisk-humanistisk vuxenutbildning. Medel från fonden kan sedan ges för forskning och utveckling till företag och myndigheter.

Teknisk-humanistisk vuxenutbildning

Förnyelsefondens syfte måste utvidgas. Utbildningen måste ha en bred inriktning så att det inte sker en ytterligare uppdelning på arbetsmarknaden mellan dem som kan tillgodogöra sig den nya utvecklingen och andra som får mindre kvalificerade, mindre intressanta arbetsuppgifter.

Många inom arbetslivet har bakom sig en kortvarig skolgång. De brukar vanligtvis ej heller senare i livet ta del av samhällets utbildningsresurser.

En dålig skolutbildning ger ofta sämre möjligheter att ta tillvara de rättigheter man har, det ger sämre möjligheter att påverka samhällsutvecklingen och kan leda till arbetslöshet.

Det är därför ur demokratisk synvinkel mycket viktigt att alla med kort skolgång får möjligheter att komplettera sin bristfälliga utbildning.

Ökad vuxenutbildning är också motiverad utifrån den snabba tekniska utvecklingen. Kunskap om den nya tekniken måste ges till så många som möjligt. Denna kunskap kan inte få vara ett privilegium för några få. Detta är viktigt inte minst ur en demokratisk aspekt. Ty den som har kunskap om den nya tekniken är också den som har den största möjligheten att påverka hur tekniken skall användas och utformas.

Vpk föreslår därför att alla som har mindre än 10 års skolgång får rätt till 1–2 års vuxenutbildning. Utbildningen bör omfatta allmänna ämnen, utbildning om data och teknik samt samhällsvetenskaplig orientering tillsammans med facklig partsutbildning kring den nya tekniken.

Vad vi nu föreslagit innebär att hela samhället får större rätt att avgöra hur vinsterna i företagen används. Att använda vinsterna till en teknisk – humanistisk utbildning med en arbetsorganisation där det mänskliga arbetet sätts i centrum, skulle ha stor betydelse för att minska klass- och kunskapsklyftor.

Folkhögskolan

Folkhögskolans framtida väl och ve utreds för närvarande. I vpk:s program för ökad vuxenutbildning har folkhögskolan med sin flexibilitet en given uppgift och roll.

Skolformen har visat sig väl lämpad för lågutbildade och studieovana elever. Det är glädjande att antalet elever ökat kraftigt under senare år och att det finns intresse för att starta nya folkhögskolor.

Vi tar detta som ett bevis för att folkbildningsidealen fortfarande lever ett liv i Sverige.

För att möjliggöra för de folkhögskolor vi har att hitta sin inriktning och rätt omfattning måste ytterligare bidragsveckor anslås. Enligt folkhögskolornas egna beräkningar torde ytterligare 10000 bidragsveckor behövas. Vpk delar denna uppfattning och föreslår att den bidragsgrundande undervisningsvolymen fastställs till 711050 bidragsveckor. Kostnaden för 10000 bidragsveckor stannar vid 7 miljoner kronor.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en utbyggnad av förnyelsefonderna med avsättningar baserade på företagets vinster 1988 och 1989 enligt de riktlinjer som anges i motionen,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till en teknisk-humanistisk vuxenutbildning finansierad genom en utbyggnad av förnyelsefonderna.

Mot. 1988/89
Ub261

[att riksdagen till Bidrag till driften av folkhögskolor m. m. för budgetåret 1989/90 anslår 7 miljoner kronor utöver vad regeringen har föreslagit eller således 571 905 000 kronor.¹].

Stockholm den 20 januari 1989

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Margó Ingvardsson (vpk)

Björn Samuelson (vpk)

Berith Eriksson (vpk)

Bo Hammar (vpk)

Hans Petersson (vpk)

Ylva Johansson (vpk)